

እግዚአብሔር ለአፍሪካ ያልው ፍቅር ረጅም ታሪክ

በጄሰን ሼን ድሮሺ

ትርጉም

መጋቢ ፍቅሬ ኃ/ማርያም ኖርቻ

መስከረም 2022 እ. ኤ. አ.

እግዚአብሔር ለአፍሪካ ያለው ፍቅር ረጅም ታሪክ

ጄሰን ሼን ድሮቪ

ከካምፓላ (የዩጋንዳ ዋና ከተማ) የመጣው ጄሰን ጥያቄ ለመጋቢ ጆን ማቅረብ በሚልው ክፍለ ጊዜ አፍሪካውያን ለምን ይህን ያህል መከራ እንደ ሚደርስባቸው አንድ ጠቃሚ ጥያቄ ለመጋቢ ጆን ጠየቀው። ጥያቄውም እንደ ሚከተለው አቅርቦት ነበር፤

እግዚአብሔር ለአፍሪካውያን ይጠነቀቃል ወይ? እዚህ ጋ መግባተ እግዚአብሔር ረጅም ታሪክ አለው፤ ይሁን እንጂ በታሪክ ውስጥ እንደ አውሬ የተቆጥርን፤ በአሳዛኝና በአሳፋሪ ሁኔታ ለባርነት የተሸጥን የሰው ዘር ነን። ባለማቋረጥ በበሽታ፣ በድርቅ እና በመከራ ናዳ የምንጎዳ ነን። ታዲያ እኛ በእግዚአብሔር ዘንድ ከሁሉ የተናቅን የሰው ዘር ነን ብለን መደምደም የለብንም ወይ? ብዙዎች ዩጋንዳውያን በየቀኑ ግልጽ በሆነ ሁኔታ በችግር ውስጥ ይኖራሉ። እግዚአብሔር ለሰዎች ሁሉ እንደሚጠነቀቅ ተስፍ እንደሰጠ አውቃለሁ፤ ይሁን እንጂ እንድንረም የሚያስገድድኝ ነገር ቢኖር ግን ለምንድር ነው እግዚአብሔር በተለይም አፍሪካን በጣም የሚጠላው?

እነዚህ ቃላቶች ባነቡብኩ ጊዜ ልቤ በሃዘን ተመታ። እስከ አሁንም ድረስ ሃዘን ይሰማኛል። ምናልባት ለመጀመሪያ ጊዜ ስለሰማኋቸው (እና የመጋቢ ጆን በመግባተ እግዚአብሔር ጥበብ ላይ ያነሳቸው አራት ነጥቦች) ደግሞ ስመለከት፤ የእግዚአብሔርን ልብ በሚመለከት ለሁሉም ሕዝቦች ማለት አፍሪካዎያንንም ጨምሮ የመጽሐፍ ቅዱስ እውነቶችን በቀጥታና በግልጽ በማንሳት ድምጽ ለመሆን ጓጉቻለሁ።

እኔ በማደግ ከአፍሪካ ያመጣኋቸው የሦስት ልጆች አባት ነኝ። እንደዚሁም ደግሞ ለአብያተ ክርስቲያናት መሪዎች ስልጠና ለመስጠት፣ ወላጅ አልባ ሕጻናትንና ጧሪ የሌላቸው መበለቶችን ለመንከባከብ የአገልግሎት ቡድን አዘውትራ ወደ አፍሪካ ይገዛ እሄዳለሁ። አፍሪካን እወዳለሁ፤ እና ከቅርብ አመታት ወዲህ አፍሪካ ባጠቃላይ፤ በተለይም ጥቁር አፍሪካውያን በእግዚአብሔር የማዳን ዕቅድ ውስጥ የተጫወቱትን ቁልፍ ሚና እየተረዳሁ መጥቼያለሁ። ዩጋንዳ ስለ ጥቁር አፍሪካውያን ከሚገልጸው የመጻሕፍት ቅዱስ ምልክታ ጋር ስለሚዛመድ አብዛኛውን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ምልክታዬን በዚሁ ማዕቀፍ ላይ አጥብቤዋለሁ፤ ይሁን እንጂ አሁንም ለአፍሪካ በአጠቃላይ ሰፊ ያለ ትርጉም ይሰጣል ብዬ አምናለሁ።

የራሴ የግንዛቤ ጉዞ የጀመረው የብሉይ ኪዳን ፕሮፌሰር (አስተማሪ) ከሆንኩ በኋላና በተለይም የትንቢተ ሶፊንያስን መጽሐፍ ማጥናት ስጀምር ነበር። ሶፊንያስ ምናልባትም የጥቁር ዝርያ ያለው የይሁዳ ነቢይ ሳይሆን አይቀርም። ማጥናት ጀመርኩ፤ የጥናት ጉዞዬም ደግሞ ከዘፍጥረት እስከ ራዕይ ይዘኝ ነጉደዋል፤ ስለዚህ ይህ አጭር ዳሰሳ በካምፓላ የሚገኘው ጄሰንና ሌሎችም እግዚአብሔር ለአፍሪካ ያለውን ፍቅር እንዲገነዘቡ እና በአፍሪካም ሆነ በሌላው አለም በክርስቶስ ላሉት ሁሉ በእግዚአብሔር ጽኑ ፍቅር ተስፋ እንዲያደርጉ እንደሚረዳቸው ተስፋ አደርጋለሁ።

የእግዚአብሔር የተመረጥ ነቢይ

የትንቢተ ሶፊንያስ መጽሐፍ እንዲህ በማለት ይጀምራል፤ “በይሁዳ ንጉሥ በአሞጽ ልጅ በኢዮሴያስ ዘመን ወደ ሕዝቅያስ ልጅ፣ ወደ አማርያ ልጅ፣ ወደ ጎዶልያስ ልጅ፣ ወደ ኩቪ፣ ልጅ ወደ ሶፊንያስ የመጣ

¹ “Cushi” የሚለው የእንግሊዝኛ ቃል በአዲሱ መደበኛ ትርጉም “ኩሲ” ተብሎ የተተረጎመ ሲሆን በዚህ ጽሁፍ ደግሞ “ኩቪ” የሚለውን ጥቅም ላይ ውሎአል።

የእግዚአብሔር ቃል ይህ ነው” (ሶፎንያስ 1:1)² “ሶፎንያስ” ማለት “ያህዌ (እግዚአብሔር) ሰወረው” ማለት ነው። የሱሙ ትርጉም ወላጆቹ በእግዚአብሔር ላይ ያላቸውን ሕያው ዕምነት የሚገልጽ ሲሆን እንደዚሁም ደግሞ ከ669-642 ዓክልበ³ በነበረው የንጉሥ ምናሴ የጨለማው ዘመን ጊዜ በእግዚአብሔር ጥበቃ ላይ የነበራቸውን ተስፋ ያሳያል (ለተጨማሪ መረጃ 2 ነገሥ 21 ይመልከቱ)።

ይህ ብቻ አይደለም፤ ሶፎንያስ ከንጉሥ ዳዊት የዘር ሐረግ የነበረ የይሁዳ ሰው ነበር። ቅድመ አያቱም ከ729-686 ዓክልበ ግድም የነገሠው ንጉሥ ሕዝቅያስ ነበር፤ እርሱም በይሁዳ ታሪክ ውስጥ ከ640-609 ዓክልበ በነገሠው ከንጉሥ ኢዮሲያስ የተሀድሶ ሥራ ብቻ ሊነጻጸር የሚችል ግዙፍ የመንፈሳዊ ተሀድሶ እንቅስቃሴ የመራ ንጉሥ ነው። ለተሀድሶ እንቅስቃሴው ደግሞ በ622 ዓክልበ የነበረው የሶፎንያስ ስብከት በብዙ እንደ ጠቀመው ይገመታል። በተጨማሪም ልንገነዘበው የሚገባን ነገር ቢኖር የሶፎንያስ አባት ኩሺ መሆኑን ነው፤ እና ይህ እውነታ ደግሞ ሶፎንያስ ቅይጥ ዘር የነበረው ነብይ መሆኑን ያሳያል። ኩሺ በጥንታዊትዋ አፍሪካ ይኖር ነበር፤ እና የሶፎንያስ ሴት አያቱ (የጎዶልያስ ሚስት) ከአይሁድ የንጉሳዊ የዘር ሐረግ ጋር የተጋባች አፍሪካዊት ሳትሆን አትቀርም፤ ስለዚህ የልጅዋን የዘር ሐረግ ለማስጠበቅ ስሙ “ኩሻዊ” ወይም “የኔ ጥቁር” ብላ ጠርታዋለች። ሶፎንያስ ከቅይጥ ዘር የሆነ ነብይ መሆኑ ደግሞ ያህዌ (እግዚአብሔር) በአብርሃም በኩል ሁሉንም የሰው ዘሮች በሚመለከት የገባውን የማዳን ተስፋ ቃል መፈጸሙን የሚያበሥር ነው (ዘፍ 12:3፤ 22:18)።

የሶፎንያስ ከሁለት ዘር የመሆኑ ታሪካዊ ዳራ ማሰረጃ የሚሆነን በተለይም ስለኩሺ ከቅጣትና ከተሐድሶ ጋር አያይዞ በማጉላት የተናገረውን በመመልከት ነው። በመጀመሪያ በሶፎንያስ 2:12 ላይ የተጠቀሰው ኩሺ⁴ አስቀድሞ የእግዚአብሔር ፍርድ የተቀበለ ብቸኛ የሆነ ጎረቤት ነው። ምንም እንኳን የመጽሐፍ ቅዱስ እንግሊዝኛ ትርጓሜዎች ጥቅሱ ወደፊት የሚፈጸም አድርገው ቢገልጹትም፤ ከታሪካዊ ዳራውና በዕብራይስጥ ቋንቋ ከተጻፈው እንደ ምንረዳው ከሆነ የኩሺ የፍርድ ጥፋት ቀድሞውንም ያለፈ መሆኑን ነው። በተለይም፤ ያህዌ “እናንተም ኩሺአውያን ሆይ በሰይፌ ትገደላላችሁ” ሲል በ663 ዓክልበ ኮሻውያን ይቆጣጠሩት የነበረውን የ 25ኛውን የግብጽ ሥርወ መንግሥት መውደቅ እና ነብዩ ናሆም ስለ ነዌ ቀደም ብሎ ሲጽፍ “አንቺ በአባይ ወንዝ አጠገብ ካለችው በውሃ ከተከበበችው ከቴቢስ⁵ ትበልጫለሽን” (ናሆም 3:8) ብሎ የጠቀሰው ሊሆን ይችላል። ናሆም እንደተናገረውም ሶፎንያስም ደግሞ ይህንኑ በመድገም፤ የጌታ ቅጣት የጀመረው በኩሺ እንደነበረና የኩሺ አወዳደቅ ምሳሌ ደግሞ የነዌንም ውድቀት በቅርብ እንደ ሚመጣ ማረጋገጫ እንደሆነ ያሳያል (ሶፎንያስ 2: 13-15)።

² በዚህ ጽሁፍ ውስጥ የተካተቱት የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅሶች በሙሉ የተወሰዱት በተለየሁኔታ ካልተገለጸ በስተቀር ከአዲሱ መደበኛ ትርጉም ነው።

³ ዓመተ ክርስቶስ ልደት በፊት።

⁴ ደራሲው እንደ ሚያስረዱት ከሆነ፤ በጥንት ዘመን “ኢትዮጵያ” ተብሎ የሚታወቀው ሀገር የአሁን ዘመናዊ ኢትዮጵያ ብቻ ሳይሆን መላውን ጥቁር አፍሪካዎያንን የሚወክል መጠሪያ ነበር፤ በተጨማሪም በዕብራይስጥ “ኢትዮጵያ” የሚለውን ህንጻ (ኩሺ) በሚለው ቃል ነው የተገለጸው ሆኖም በግሪኩ አብዛኛው በአፍሪካ የሚኖሩ ሕዝቦችን በመወከሉ ምክንያት “ኢትዮጵያ” የሚለውን ነው ጥቅም ላይ የዋለው።

⁵ የአማርኛ አዲሱ መደበኛ ትርጉም “ናእ አሞን” የሚለውን ተጠቅሟል።

ነገር ግን ሌላም ተጨማሪ ነገር አለ፤ ሶፎንያስ ኩሽን ለመላው አለም የሚሆን የመጨረሻው ዘመን ብቸኛ የተስፋ ምሳሌ አድርጎ ገልጾታል። እግዚአብሔር ክፋትን ሁሉ በማስወገድ ፍትህአዊ ሥርዓትንና ሰላምን ስለሚያስፍንበት ስለሚመጣው የጌታ ቀን ሲናገር ነብዩ እንዲህ ሲል ጽፎአል።

በዚያን ጊዜ ሰዎች ሁሉ የእግዚአብሔርን ስም እንዲጠሩ፣ ተስማምተው እንዲያገለግሉት፣ አንደበታቸውን አጠራለሁ። ከኩሽ⁶ ወንዞች ማዶ፣ የሚያመልኩኝ፣ የተበተኑት ሕዝቤ ቁርባን ያመጡልኛል (ሶፎንያስ 3:9-10)።

ነብዩ እዚህ ላይ ወደፊት በተለይም አዲስ ኪዳን ሲፈጸም ሊሆን ያለውን አርቆ ያየው ራዕይ እጅግ አስደናቂና የሚያስደምም ነገር ነው። እስቲ ይህንን ነገር በዝርዝር ከመመልከታችን በፊት ወደ አሪት ዘፍጥረት የመጀመሪያዎቹ ማዕራፎች ድረስ የሚዘልቀውን የኩሽ ማነነት ለመዳሰስ እንሞክር።

አፍሪካ በብሉይ ኪዳን ታሪክ

የአፍሪካ ኩሻውያን ግዛት ማዕከል ያደረገው አሁን ያለውን የዘመናዊው የሱዳን አካባቢ አንስቶ በተጨማሪም ወደ ደቡብና ወደ ምስራቅ አቅጣጫ በመስፋፋት በተለይም ደቡብ ሱዳንን፣ ኢትዮጵያ፣ ኤርትራ፣ ጅቡቲንና የሶማሊያ ክልሎች እንደዚሁም ቀይባሕርንም ተሻግሮ ጥንታዊትዋንም የሳባ ግዛት ሁሉ የሚያካትት ነበር።

ነቢዩ ሙሴም ከነዚህ አካባቢ የመጣች ሴት ሚስት አድርጎ አግብቶአል (ዘኅ-ልቅ 12:1)፤ በኋላም ከነዚህ ከአንዱ አካባቢ የመጣች ንግሥት በእግዚአብሔር ስም የወጣለትን የንጉሥ ሰሎሞንን ዝና ሰምታ የንጉሡን ብልጽግናና ጥበብ ለማየት ወደ ኢየሩሳሌም መጥታለች (1 ነገሥት 10:1-10)። ከአንድ ሺህ አመታት በኋላም ኢየሱስ በአይሁድ የሃይማኖት መሪዎች ልበ ደንዳናነት በተገረመ ጊዜ እንዲህ ሲል ተናግሮ ነበር፤ “በፍርድ ዕለት የደቡብ ንግሥት ከዚህ ትውልድ ጋር ተነስታ ትፈርድበታለች የሰላምንን ጥበብ ለማየት ከምድር ዳርቻ መጥታለችና። እነሆ ከሰላምን የሚበልጥ ከዚህ አለ” (ማቴዎስ 12:42)።

የኩሽ ግዛትን በተመለከተ ደግሞ በመጀመሪያ የምንማረው ከኤደን ከሚፈሱት ከአራቱ ወንዞች የአንዱ መዳረሻ እንደሆነ ነው (ዘፍጥረት 2:13)። ይህ ግጥምጥሞሽ ደግሞ እግዚአብሔር ሕይወትን ወደ አፍሪካ ለማምጣት ያለውን ሀሳብ አጉልቶ ያሳያል። የኩሽ አካባቢና ከእርሱም ጋር የተቆራኙ ሰዎች በኖኅ የልጅ ልጅ በካም ስም ተሰይመዋል።

የሶፎንያስ ትንቢት ደግሞ ለግንዛቤያችን አስፍላጊ የሚሆነው፤ የኩሽ ልጅ ናምሩድ የጥንትዋን ባቢሎን የገነባ (ዘፍጥረት 10: 6-10) ሲሆን፤ በዚያም እግዚአብሔር የራሳቸውን ስም ከፍ ከፍ ለማድረግ የፈለጉትን ለማየት የወረደበትና ቋንቋቸውንም በመደባለቅ በምድር ሁሉ እንዲበተኑ ያደረገበት ሥፍራ ነው፤ (ዘፍጥረት 11:1-9 ይመልከቱ)። ከኩሽ ዘር የሆኑት ደግሞ ወደ አፍሪካ አህጉር በተለይም በሰሜናዊ ምስራቅ ክፍል ወደሚገኘው የአፍሪካ ቀንድ አካባቢ ተበተኑ። እነዚህም ደግሞ እግዚአብሔር ሊባርካቸው ተስፍ ከገባላቸው “ቤተሰቦችና” “ሕዝቦች” መካከል አንደኛው ወገን ናቸው፤ በመጨረሻም በአብርሃም መሰሪያ ዘር በኩል መርገምንና ጠላትን ድል በመንሳት በረከትን ወደ አለም የሚያመጡ ናቸው።

⁶ “ኩሽ” የሚለው ቃል በሁሉም የአማርኛ መጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች “ኢትዮጵያ” ተብሎ ተተርጉሞአል። በሌላ አንጻር ደግሞ ደራሲው “ኢትዮጵያ” በሚለው ምትክ በጽሁፋቸው በተጠቀሱት የመጽሐፍ ቅዱስ ትቅሶች በሙሉ “ኩሽ” የሚለውን ተክተው ተጠቅመዋል።

ለእባቡ የተነገረው፡- በአንተና በሴቲቱ፣ በዘርህና በዘርዋ መካከል፣ ጠላትነትን አደርጋለሁ፤ እርሱ ራስህን ይቀጠቅጣል፤ አንተም ተርከድ ተቀጠቅጣለህ (ዘፍጥረት 3:15)።

ለአብርሐም የተባለው፡- የሚባርኩህን እባርካልሁ፤ የሚረግሙህን እረግማለሁ፤ በምድር የሚኖሩ ሕዝቦች፣ በአንተ አማካይነት ይባረካሉ (ዘፍጥረት 12:3)።

ለአብርሐም የተባለው፡- ዘሮችህም የጠላቶቻቸውን ደጆች ይወርሳሉ፤ ቃሌን ስለሰማህ የምድር ሕዝቦች ሁሉ በዘርህ ይባረካሉ (ዘፍጥረት 22:17-18)።

እንግዲህ ለዚህም ነው ጳውሎስ እንዲህ ሲል የጻፈው “መጽሐፍ፣ እግዚአብሔር አሕዛብን በእምነት እንደ ሚያጸድቅ አስቀድሞ በማየት ፣ ‘አሕዛብ ሁሉ በአንተ ይባረካሉ’ በማልት ወንጌልን ለአብርሃም አስቀድሞ አስታወቀው” (ገላትያ 3:8)።

እሥራኤላውያን ወደ ተስፋይቱ ምድር ከተመለሱና የእሥራኤል መንግሥትም ለሁለት ከተከፈለ በኋላ ከሶፊንያስ አገልግሎት ቀደም ብሎ በነበሩ ጊዜያት፤ ይሁዳ ከኩሽ ሕዝቦች ጋር ብዙ ፖለቲካዊ ስምምነቶች አድርጎ ነበር (ኢሳይያስ 1-2 ፤ 20:5-6)። እንደዚሁም ደግሞ የኢየሩሳሌም መንግሥታዊ አመራር ከአፍሪካውያን ጋር ጠንካራ ወዳጅነት መስርቶ ነበር (2 ሳሙኤል 18:21፤ ኤርምያስ 38:7፤ 39:16)። ይህም ደግሞ የሶፊንያስ ሴት አያቱ ኩሻዊት እንደነበረች የበለጠ ያስረዳል።

አፍሪካ በሌሎች ትንቢቶች

ነብዩ ኤርምያስ እንዲህ ሲል ይጠይቃል፣ በውኑ “ኢትዮጵያዊ [በጥሬው፣ ኩሻዊ የሚለውን ይወክላል] መልኩን፣ ነብር ዝንጉርጉርነቱን መለወጥ ይችላል?” (ኤርምያስ 13:23)። በተደጋጋሚ እንደ ምንመለከተው ኩሻውያን የቅጣት እና ደግሞም የተሀድሶ ትንቢታዊ መለዕክቶች አካል ናቸው። ቅጣትን በሚመለከት እግዚአብሔር ግብፅንና ኩሽን ድል ለማድረግ አሰርን እንዴት እንደ ሚጠቀም ግልፅ አድርጎአል፤ ይህም የምንረዳው በዚህ ምክንያት በይሁዳ ላሉት እንዲህ ይላል “በኩሽ ተስፋ ያደረጉ፣ በግብፅ የተመኩ ይፈራሉ፤ ይዋረዳሉም።” (ኢሳይያስ 20:5)፤ በተመሳሳይ ሁኔታ ደግሞ ከሶፊንያስ ቃል በሚሰማሚ መልኩ ሕዝቅኤል እንዲህ ሲል ያውጃል “ ቀኑ ቅርብ ነው፤ የእግዚአብሔር ቀን ቅርብ ነው፤” ይልና ደግሞ በመቀጠልም “በግብፅ ላይ ሰይፍ ይሆናል፤ በኩሽም ላይ ጭንቀት ይመጣል” (ሕዝቃኤል 30: 3-4)።

ነገር ግን ልክ ኢሳይያስ የመሲሁ መንግሥት እንደ ሚመጣና አለሙን ሁሉ እንደ ሚያዳርስ እንዳበሰረው፤ እግዚአብሔር በሚሰራበት በመሲሁ ዘመን ደግሞ የኩሽ ቅሬታ የግዚአብሔር ታላቅ አዲስ ዘፃኢት አንዱ አካል ይሆናል።

በዚያም ቀን ጌታ እጁን ዘርግቶ እንደገና የተረፈውን የሕዝቡን ቅሬታ ከአሦር፣ ከታችኛው ግብፅ፣ ከላይኛው ግብፅ፣ ከኩሽ፣ ከኤላም፣ ከባቢሎን፣ ከሐማትና ከባሕር ጠረፍ ምድር ይሰበሰባል። ለመንግሥታት ምልክትን ያቆማል፤ ከእሥራኤልም የተሰደዱትን መልሶ ያመጣቸዋል፤ የተበተኑትን የይሁዳ ሕዝብ፣ ከአራቱ የምድር ማእዘን ይሰበሰባል (ኢሳይያስ 11:11-12)።

እንደዚሁም መዝሙረኛው በተመሳሳይ ጉጉት የእግዚአብሔር አዲስ ልደት ምስክር ወረቀት ከሚሰጣቸው መካከል አፍሪካውያን ቅሬታዎች እንደሚገኙበት ተናግሮ ነበር። ስለዚህ እግዚአብሔር በቤተሰቡ መካከል ሙሉ ልጆች አድርጎ ይቆጥራቸዋል፤ የምትታደሰውም ኢየሩሳሌም አዲሱ ቤታቸው ትሆናለች።

“ከሚያውቁኝ መካከል፣ ራዕብንና ባቢሎን እጠቅሳለሁ፤ እነሆ ፍልስጤምንና ጢሮስ ከኩሽ ጋር፣ ይህ ሰው በዚያ ነው የተወለደው ይላሉ።” በእርግጥ ስለ ጽዮን፣ “ይህም ያም ሰው በእርሷ ውስጥ ተወለዱ፤ ልዑልም ራሱ ያጸናታል” ይባላል። እግዚአብሔር ሕዝቡን ሲመዘግብ፣ “ይህ ሰው የተወለደው በዚያ ነው” ብሎ ይጽፋል (መዝሙር 87: 4-6)።

ከኩሽ ወንዞች ማዶ

እስቲ አሁን ወደ ሶፎንያስ ምዕራፍ 3 ተመልሰን እንመልከት። እዚህ ላይ እግዚአብሔር ከይሁዳና ከዚያም ባሻገር ያሉትን ታማኝ ቅሬታዎች እርሱ እስከ ሚፈርድበት ቀን ድረስ “ይጠብቁኝ” ሲል ያሳስባል (ሶፎንያስ 3: 8ሀ)። እንዲህ ያለውን ትዕግሥት የሚጠይቅ እምነት ለማበረታት ሁለት ምክንያቶችን ደግሞ ያስቀምጣል፡- (1) አሁንም የምድርን ነገዶች (አሕዛብን) እና ሃይላትን (መንግሥታትን) ሰብስቦ ሊቀጣቸው እንደ ወሰነ ይናግራል (ሶፎንያስ 3:8ለ) እና (2) ከእነዚህ ሕዝቦችም መካከል ከብዙ ብሔር ብሔረሰቦች የተወጣጡ ቅሬታዎች እርሱን ለዘለዓለም እንዲያመልኩት በማደስና በማጽናት አጠራለሁ ይላል (ሶፎንያስ 3:9-10)።

ክፍሉ እንዲህ ይነበባል፡

“በዚያን ጊዜ ሰዎች ሁሉ የእግዚአብሔርን ስም እንዲጠሩ፣ ተስማምተው እንዲያገለግሉት፣ አንደበታቸውን አጠራለሁ። ከኢትዮጵያ ወንዞች ማዶ፣ የሚያመልኩኝ፣ የተበተኑ ሕዝቤ ቁርባኔን ያመጡልኛል (ሶፎንያስ 3:9-10)።

“የኩሽ ወንዞች” ምናልባትም ነጭ አባይና ጥቁር አባይ የሚያመለክት ሳይሆን አይቀርም (ኢሳይያስ 18:1-2 ይመልከቱ)። በመቅደሱ ውስጥ እግዚአብሔር ለመማለድ መስዋዕት ይዘው የሚጓዙትን ማየት በአንድ ወቅት የምርኮኞች ልጆች የነበሩትንና አሁን ግን ከኤደን እየፈለሱ ከታላቁ ንጉሥ ጋር ሕብረት በማድረግ ለመደሰት የሕይወት ምንጭ የሆኑትን ወንዞች እየተከተሉ እንደሚሄዱ ይመስላሉ (ዘፍጥረት 2:10-14 ከራዕይ 22:1-2 ጋር በማነጻጸር ይመልከቱ)። እና እነዚህ አምላኪዎች ከዓለም ሕዝብ ሁሉ የተወጣጡ “ሰዎች” እና ከብዙ ብሔር ብሔረሰቦች የተሰበሰቡ ሲሆን በተለወጠ የንግግር ዘይቤ የእግዚአብሔርን ስም የሚጠሩ ናቸው።

እዚህ ጋ ሶፎንያስ የተመለከተው ነገር ቢኖር በባቢሎን ግንብ ወቅት የቋንቋ መደበላለቅ የነበረውን የተገላቢጦሹን ይመስላል። በ (ዘፍጥረት 10:8-10) እንደ ተጻፈው ኩሻውያን ባቢሎንን እንደገቡ እናስታውሳለን። እነዚህ ግንቡን ሲገነቡ የነበሩት የራሳቸውን “ስም” ለማስጥራት ፈልገው ነበር (ዘፍጥረት 11: 4)። “እግዚአብሔር በዚያ የመላውን ዓለም ቋንቋ ስለ ደባለቀ የከተማይቱ ስም [በታው] ባቤል ተባለ። ከዚያም እግዚአብሔር ሰዎቹን በምድር ሁሉ በተናቸው” (ዘፍጥረት 11:9)። በዚያም እግዚአብሔር “ቋንቋን” ደባለቀ የሚለው የዕብራይስጡ ቃል በሶፎንያስ 3:9 ላይ “አንደበታቸውን አጠራለሁ” ተብሎ ከተተረጎመው ጋር ተመሳሳይ ነው። እንደዚሁም ደግሞ “በምድር ሁሉ በተናቸው” ለሚለው በሶፎንያስ 3: 10 “የተበተኑትን ሕዝቤ” የሚለውን ተመሳሳይ ቃል ይጠቀማል። የሚገርመው ግን በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ባጠቃላይ ስለ “ስም”፣ ስለ “ቋንቋ” እና “መበታትን” የሚለውን ግስ አንስቶ የሚናገረው በዘፍጥረት 11 እና በሶፎንያስ 3 ላይ ብቻ ነው።

እግዚአብሔር በኩሽ ላይ ቅጣትን እንዳወጀ በሶፎንያስ 2:12 ላይ እንመለከታለን። አሁን ደግሞ በሶፎንያስ 3:9-10 ባለው ላይ በአንድ ወቅት እግዚአብሔር ቁጣውን አፍስሶባቸው የነበሩ በሩቅ ምድር ላሉ እንኳን እግዚአብሔርን የሚያመልኩ ቅሬታዎች በእግዚአብሔር ሕልውና ወደ ታድሰቸው ኢየሩሳሌም እንዲመጡ

ያስገድዳቸዋል፤ ይህም የባቤልን እርግማን ይቀለብሳል። ነብዩ የኩሽ አካባቢን እንደ የእግዚአብሔር የመጨረሻ ዘመን የአዲስ ፍጥረት የተሀድሶ ብቸኛ ምሳሌ እንደሆነ ከፍ አድርጎ አቅርቦታል።

ታዲያ ከዚህ ትንቢት ጋር በተያያዘ አዲስ ኪዳንን የሚናግረው እንዴት ነው?

የአንድ አፍሪካዊ ድነት

ወንጌላዊ ሉቃስ የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍን በሚጽፍበት ወቅት ሶፎንያስ 3:9-10 ሊያስታውስ እንደሚችል እርግጠኛ የምሆን ይመስለኛል። በሐዋርያት ሥራ 1:8 እንደተጻፈው “እስከ ምድር ዳር ድረስ” ሰዎች እግዚአብሔርን እንዲያመልኩ የማደረጉን ተልዕኮ አውድ ከማብራራት አንጻር ጴጥሮስ በጴንጤቆስጤ ቀን ስብከቱ በሐዋርያት ሥራ 2:17-21 ላይ ከትንቢተ ኢዩኤል 2:28-32 ላይ ሲጠቅስ እንመለከታለን፤ ይህም የጌታን ቀን ከማሳየቱም በተጨማሪ በሶፎንያስ 3:8-9 የእግዚአብሔርን ስም ከመጥራት ጋር አመሳሰሎ ጠቅሷል። በኢዩኤል ያልተጠቀሰ ነገር ግን በሶፎንያስ 3:9-10 ባለው ላይ የተለወጠ ወይም “የታደሰ አንደበት” በሴፕቱጀንት (ከዕብራይስጥ ወደ ግሪክ በተተረጎመው ጥንታዊ መጽሐፍ ቅዱስ) ደግሞ “ ቋንቋ” የሚለውን ተጠቅሞአል፤ ይህም ደግሞ በአንድነት የማምለክ ራዕይ ማሳያ ሲሆን፤ ሉቃስ ደግሞ ሁለቱንም በማጣመር የ“ቋንቋዎች” መፍሰስ እና የጥንቶቹ አማኞች የነበራቸውን አስደናቂ ሕብረት በሐዋርያት ሥራ 2:4፣ 11 እና በሐዋርያት ሥራ 2:42-47 በዝርዝር ገልጿል።

ይህ በእንዲህ እንዳለ ግሪካውያኑ የጥንቶቹ ኩሻውያንን “ኢትዮጵያ” ብለው ጠርተዋቸዋል፤ በሌላ አንጻር ደግሞ ሉቃስ እንደ ሚነግረን ከሆነ “ከሰማይ በታች ካለው ሕዝብ” መካከል ከመጡት ውስጥ በሚገርም ሁኔታ ኢትዮጵያ የሚለው ስም ዝርዝር ውስጥ ሳይካተት ቀርቶአል (የሐዋርያት ሥራ 2:5፣ እንደዚሁም (ከቁጥር 9-11 ደግሞ ይመልከቱ) ። ምናልባት “ኢትዮጵያ” ፈጽሞ ያልጠቀሰበት ምክንያት ኢትዮጵያው ጃንድረባ በመጥቀስ የሶፎንያስን ራዕይ ለማጉላት ስለፈለገ ሊሆን ይችላል፤ (የሐዋርያት ሥራ 8:26-40 ከኢሳይያስ 56:3-8 በማመሳከር ይመልከቱ)። ልንገነዘበው የሚገባ ነገር ቢኖር፣ በመጀመሪያ ወደ ክርስትና የተለወጠ ከአሕዛብ ወገን የሆነ ቢኖር ኩሻዊ መሆኑን ነው፤ ይህ ደግሞ እግዚአብሔር በሶፎንያስ እንደተናገረው ከበዙ ሕዝቦችና ብሔር ብሔረሰቦች የተወጣጡ የአምልኮ ማህበረሰብ ቅርጽ የማስያዝ ራዕይ መፈጸም መጀመሩን ጎላ አድርጎ ያሳያል።

ተስፋ ለሁሉም ሰዎችና ሕዝቦች

ሶፎንያስ ሊመጣ ባለው ነገር ላይ የተናገረበት ሁለተኛው መንገድ ደግሞ በአዲስ ኪዳን በኢየሱስ ትንሳኤ “ሕዝቦችን ሁሉ ደቀመዝሙር” የማድረግ አለማቀፍ እንቅስቃሴ መቀስቀሱን ነው (ማቴዎስ 28:19)። በዚህ መሰረት የኢየሱስ ተከታዮች የጌታን ታላቅነት ምስክርነታቸውን በመስጠት “በኢየሩሳሌም፣ በይሁዳና በሰማርያ ሁሉ፣ እስከ ምድር ዳርቻ ድረስ” ተንቀሳቅሰዋል (የሐዋርያት ሥራ 1:8)።

በሶፎንያስ 3:9-10 በተነገረው መሠርት፣ የሶፎንያስ የተሀድሶ ተስፋ ሰፋ ባለሁኔታ መፈጸሙን ስንመለከት፤ የኢየሱስ የመጀመሪያ ምጽአት የመጀመሪያውን የፍጥረት ዘመን መገባደጃ መጀመሩን ሲያመለክት ደግሞ ከአዲሱ ኪዳን ጋር የሚጣጣም የአዲስ ፍጥረት ጅምራዊ ዘመን መምጣቱን ደግሞ ያበሥራል (2 ቆሮንጦስ 5:17፣ ገላትያ 6:15፣ ዕብራውያን 8: 13 ይመልከቱ)። በመሆኑም በዚህ ዘመን በክርስቶስ ያሉትን ሁሉ የአብርሃም ዘር፣ በኢየሱስ በኩል የእግዚአብሔር ልጆች የተደረጉና የተስፋው ቃል ደግሞ ወራሾች አድርጎ ይቆጥራቸዋል (ገላትያ 3:8፣ 16፣ 29፣ 4:4-6)። አሁን አንድ የእግዚአብሔር ሕዝብ ነው ያለው፤ እርሷም ቤተክርስቲያን ናት (አፌሶን 2:14-16)። ይህ ማለት ደግሞ ኩሻውያን የሁኑ እነ ስምኦን/ኔጌር አይሁዳውያን የሆኑ እነ ሳኡል/ጳውሎስን የመሳሰሉት ሁሉ በአንድነት በአንጻሊያ በነበረችው አጥቢያ

ቤተክርስቲያን ማህበረሰብም ይህን አካል ሊሆኑ ችለዋል (የሐዋርያት ሥራ 13:1)፤ ደግሞም እንደነ ቲቶ ያሉ ከግሪክ ወገን የነበሩ ክርስቲያኖች መገረዝ አላስፈለጋቸውም ነበር (ገላትያ 2:3)።

ኢየሱስ ክርስቶስ “ከነገድ ሁሉ፣ ከቋንቋ ሁሉ፣ ከወገን ሁሉ፣ ከሕዝብ ሁሉ” ሰዎችን በመዋጅት “የካህናት መንግሥት” እንዲሆኑ በመሥራት ላይ እንዳል ራዕይ 5:9-10 ይነግረናል፤ እንደዚሁም ራዕይ 7:9-10 ይመልከቱ። በሐዋርያት ሥራ 8:26-40 ላይ ባለው ክፍል ጌታ ኢየሱስ በአፍሪካዊው ፖለቲከኛ መዳን የፍጻሜውን ጅምር ቀስቅሶአል፤ ይህም ደግሞ - ከዘፍጥረት እስከ ሶፎንያስ እንደዚሁም እስከ ራዕይ አላማውን ለመፈጸም በድንቅ ለሚሰራው ለእግዚአብሔር አለማቀፍ ውዳሴ የሚያመጣ ይሆናል። በሶፎንያስ 3:9-10፣ ሶፎንያስ ወደፊት ሊሆን ያለውን እንደ ተመለከተው አሁን እኛ ክብዙ ብሔር ብሔረሰቦች ያለን ክርስቲያን ካህናት ለእግዚአብሔር የምስጋና መስዋዕት (ሮሜ 12:1፤ ዕብራውያን 13:15-16፤ 1 ጴጥሮስ 2:5) “በጸዮን ተራራ እና . . . በሰማያዊትዋ ኢየሩሳሌም” እያቀረብን ነው (ዕብራውያን 12: 22፤ ኢሳይያስ 2:2-3፤ ዘካርያስ 8: 20-23; ገላትያ 4:26)።

ይህ ሁሉ በእንዲህ እንዳለ፣ “አዲሲቷ ኢየሩሳሌም” እንደ አዲስ ምድር ከሰማይ የምትወርድበትን ቀን በመጠባበቅ ላይ እንገኛለን (ራዕይ 21:2፤10፤ ኢሳይያስ 65:17-18 በማነጻጸር ይመልከቱ)። ከዚያም መርገም ከቶ በሌለበት ሥፍራ ለመሆን፣ በክርቶስ የበላይነትና ብቃት ረፍትን ፍለጋ የምናደርገው የየዕልት ጉዞዎችን ፍጻሜ ይሆናል ((ማቴዎስ 11:28-29፣ ዮሐንስ 6:35 ፤ ራዕይ 21 22-22:5)። በዚያም ቀን፣ በክርስቶስ ኢየሱስ የሆኑት ሁሉንም የእግዚአብሔር ልጆች፣- ጥቁሮችና ነጮች፣ አይሁዶችና አሕዛብ፣- በእርግጥም የእግዚአብሔርን ስም በአንድነት ይጠራሉ፣ በመጨረሻም ነጻ በመውጣታቸው ይደሰታሉ።

በእርግጥ እግዚአብሔር አፍሪካን ይወዳል ወይ?

ስለዚህ እግዚአብሔር ለአፍሪካዎቻን ያስባል ወይ? መጽሐፍ ቅዱስ እና ታሪክ ይህንን በአዎንታ ያስረግጣሉ። ከመጀመሪያው እግዚአብሔር ሆነ ብሎ የሕይወትን ውኃ ወደ አፍሪካ በመምራት የተጠሙትን ላማርካት እና ምድረ በዳውንም ለም ለማድረግ ያለውን ዓላማ ገልጿል (ዘፍጥረት 2:13)። የዓለም ታሪክ እንደ ሚያስረግጠው ደግሞ ጌታ የአፍሪካዎቻን ኃጢአት እንደ ሌሎችም ሕዝቦች ኃጢአት ጠበቅ አድርጎ ይመለከተዋል፤ ይሁን እንጂ እግዚአብሔር አፍሪካውያንን በማዳን እና መታደሳቸውንም በመጠቀም በቀሪዎቹ ሥራዎቹ በዓለሙ ሁሉ ሊሳራ ላሰበው ነገር የተስፋ ምልክት አድርጎ ደግሞ ስለሚያያቸው የተደሰተ መሆኑን ይመሰክራል።

በሐዋርያት ሥራ 8:26-39 ኢትዮጵያዊውን ጃንድረባ በማዳን ጌታ በባቢሎን ግንብ የነበረውን አደናቃፊውን የጥፍት ውጤት መቀልብስ መጀመሩን በማብሰር (ዘፍጥረት 11:1-9 ከ ሶፎንያስ 3:9-10 በማነጻጸር ይመልከቱ)፤ በዘመኑ ፍጻሜ ለኢየሱስ ሁሉንም አቀፍ በሆነ ውዳሴ የሚደመደመውን አለማቀፋዊውን ጉባኤ አስታዋውቆአል (ራዕይ 5:9-10፤ 7:9-10)። የሕይወት ውኃው አሁንም ወደ አፍሪካ እየፈሰሰ ነው፤ የኢየሱስም የግብዣ ጥሪዎች አሁንም በመደወል ላይ ናቸው።- “ማንም የተጠማ ቢኖር ወደ እኔ ይምጣና ይጠጣ” (ዮሐንስ 7:37፤ እንደዚሁም ዮሐንስ 4:10፤ 14 ይመልከቱ)። ጥሪውን ሰምቶ የሚመልስ ሁሉ “ዳግመኛ አይጠማም” ምክንያቱም እርሱ “ወደ ሕይወት ውሃ ምንጭም ይመራቸዋል፤እግዚአብሔር እንባን ሁሉ ከዐይናቸው ያብሳል” (ራዕይ 7:16-17)። በአፍሪካ እና ከዚያም ባሻገር ላሉቱ ሁሉ እንዲህ ዓይነቱ ተስፋ ተገብቶላቸዋል።

ጄሰን ድሮሺ በሚድ ዌስተርን ቲዎሎጂካል ሰሚናሪ የብሉይ ኪዳንና የመጽሐፍ ቅዱስ ነገር መለኮት የምርምር ፕሮፌሰር በመሆን እና እንደዚሁም በሃንድስ ቱ ዘፕሎው ሚኒስትሪስ (ዩኤሳኤ) (Hands to the Plow Ministries (USA).) የይዘት ገንቢና አለምአቀፍ አሰልጣኝ በመሆን በማገልገል ላይ ይገኛሉ። እሳቸውና ባለቤታቸው ከኢትዮጵያ በማደጎ ሦስት ልጆች የወሰዱ ሲሆን በሀገሪቱ ውስጥም አዘውትረው የቤት ክርስቲያን መሪዎችን በማሳልጥንና ድሆችን ደግሞ በመከባከብ ላይ ይተጋሉ። የሳቸው የመረጃ ድህረ ገጽ የሚገኘው www.jasonderouchie.com ላይ ነው። ይህ ጥናታዊ ጽሁፍ ከእንግሊዝኛ ወደ አማርኛ በመጋቢ ፍቅሬታ/ማሪያም ኖርቻ የተተረጎመ ሲሆን በመጀመሪያ በ DesiringGod.org, April 7, 2022: <https://www.desiringgod.org/articles/the-long-history-of-gods-love-for-africa> በጄሰን ሾን ድሮሺ ስም በእንግሊዝኛ “The Long History of God’s Love for Africa,” በሚል ታትሞአል።